

הנדון: ביטול חוק הדיור הציבורי פוגע בעתידם של ילדים החיים בעוני

1. איגוד העובדות והעובדים הסוציאליים קורא לכנסת להאריך את חוק הדיור הציבורי (זכויות רכישה), ולהמשיך לאפשר למשפחות נזקקות לשנות את גורל ילדיהן ולרכוש בהנחה את דירות המגורים שלהן.
2. ביטול החוק הוא חלק מהמגמה של השמדת הדיור הציבורי בישראל. מגמה זו משתלבת באופן מדויק בתכנית לצמצום השירותים הציבוריים בישראל, אשר אחד המייצגים והמובילים שלה הוא פורום קהלת. תפיסת עולמו של פורום זה עוברת דרך פגיעה במדינת הרווחה להרס הדיור הציבורי בישראל. לא במקרה פרסם הפורום כבר לפני 3 שנים נייר ובו קרא, בין היתר, לבטל את זכותם של דיירים בדיור הציבורי לרכוש את הדירות.¹ במסמך מביע הפורום דאגה מכך שמדובר בהליך "לא שוויוני ולא שקוף". בניגוד לפורום קהלת, הדאגה המרכזית שלנו היא דווקא מכך שעשרות אלפי דיירי הדיור הציבורי נפגעים מחוסר השוויון הכלכלי-חברתי, שמקבע את ילדיהם במעגל של עוני ולא מאפשר מוביליות חברתית. שוויון אמיתי משמעו הבטחת הזדמנות למי שנולד למשפחה ללא אמצעים להתקדם ולשפר את מצבו, גם באמצעות הון.
3. עוני רב-דורי הוא בעיה חברתית עמוקה, אשר רבות מהמערכות הסוציאליות בישראל אינן מצליחות התמודד עימה. לא פעם עובדות ועובדים סוציאליים פוגשים בילדים הנזקקים לסיוע סוציאלי, ושהם דור שלישי או רביעי למצוקה כלכלית-חברתית. לילדים החיים בעוני יש זכות שיפתחו בפניהם הזדמנויות אמיתיות לשיפור מצבם הכלכלי, באמצעות שינוי שורשי של נקודות הפתיחה החברתיות. בעלות על נכס והורשתו הם גורם משמעותי לשינוי נקודת פתיחה זו. כאשר להורים בעלות על דירה, גדלים סיכויי ילדיהם להיות בעלי דירה.²
4. חלק מהמתנגדים להארכת החוק יטענו שלא ניתן לאפשר צמצום נוסף של מספר הדיור הציבורי הקיים. הטענה לפיה מלאי הדיור הציבורי התדלדל בשל מכירת הדירות היא חלקית, בלשון המעטה. המחסור בדירות החל עוד לפני שהחוק נכנס לתוקף ולאורך כל שנות ה-2000. בהקשר זה נזכיר שהחוק שנחקק בשנת 1998 לא נכנס לתוקף עד שנת 2013, ולאחר מכן כלל לא יושם עד להגשת עתירות לבג"ץ בעניין.³
5. אמנם בין 2010-2021 התדלדל מלאי הדירות ב-19% בעיקר בשל מכירת הדירות. ואולם, לאורך מחצית התקופה, בין 2016-2021, הוכפל מספר הממתנינים לקבלת דירה,⁴ והכספים ממכירת הדירות לא לדירות ציבוריות חלופיות.
6. כלומר, הסיבה למחסור הדירות הוא החלטה מכוונת של ממשלות ישראל השונות להשמיד את הדיור הציבורי בישראל. החלטה זו הביאה לבעיה אקוטית של מחסור בדירות ציבוריות ורשימת המתנה עצומה של זכאים לדיור. אולם, הפתרון אינו באמצעות הצבת דיירים מול ממתנינים משני צידי המתרס, כפי שמנסים לעשות מי שטוענים שמכירת הדירות היא הגורם למחסור בדירות ציבוריות. במקום זאת, על המדינה לנצל את הכספים שהתקבלו מהמכירה ולהוסיף עליהם לצורך הגדלת המלאי.

¹ אשר מאיר ויונתן סרוצקין (פורום קהלת), הדיור הציבורי בישראל, דצמבר 2019. ניתן לקרוא כאן: file:///C:/Users/User/Downloads/KPF101_PublicHousing_H_54_ebook.pdf

² עו"ד גיל גן מור, תזכיר הצעת חוק לשינוי חברתי-כלכלי (תיקוני חקיקה) (דו"ר), 15/7/2012. ניתן לקרוא כאן: <https://law.acri.org.il/he/wp-content/uploads/2012/07/publichousing150712.pdf>

³ בג"צ 519/13 רן כהן ואחי נ' שר השיכון

⁴ מרכז המחקר והמידע של הכנסת, ניתוח הפעילות של עמידר, החברה הלאומית לשיכון בישראל בע"מ, 30/10/22, עמ' 2. ניתן לקרוא כאן: https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/9e489bdb-e3da-ec11-814d-005056aa4246/2_9e489bdb-e3da-ec11-814d-005056aa4246_11_19790.pdf